NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA
EUROSYSTÉM

Analýza bankového sektora z hľadiska obozretnosti na makroúrovni

1. Q
2012

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA
EUROSYSTÉM

ANALÝZA BANKOVÉHO SEKTORA Z HĽADISKA OBOZRETNOSTI NA MAKROÚROVNI

PRVÝ ŠTVRŤROK 2012

Cieľom predkladanej analýzy bankového sektora z hľadiska obozretnosti na makroúrovni je poskytnúť súhrnný pohľad na vývoj v bankovom sektore z pohľadu vývoja rizík ako aj trendov. Analýza hodnotí riziká v bankách z pohľadu vývoja v externom prostredí, resp. reálnej ekonomiky, a taktiež z pohľadu trendov v samotnom bankovom sektore. Vzhľadom na užšie prepojenie vývoja v bankách na trendy v reálnej ekonomike je cieľom analýzy skoré identifikovanie možných nerovnováh v bankom sektore.

Analýza nezohľadňuje aktivity Útvaru dohľadu nad finančným trhom pri výkone dohľadu nad jednotlivými bankami a pobočkami zahraničných bánk.

1. Zhrnutie 3
2. Makroekonomický vývoj z pohľadu stability bankového sektora 5
3. Trendy a riziká v slovenskom bankovom sektore 10
4. Finančná pozícia bankového sektora 20

Zoznam grafov

Graf 1 Predikcie rastu HDP pre rok 2012 pre vybrané ekonomiky 5
Graf 2 Výnosy do splatnosti 10-ročných štátnych dlhopisov vybraných krajín eurozóny..... 5
Graf 3 Ukazovatele neistoty v bankovom sektore v Európe 6
Graf 4 Vývoj hlavných akciových indexov 6
Graf 5 Miera nezamestnanosti vo vybraných ekonomikách..... 7
Graf 6 Ukazovatele dôvery a sentimentu v eurozóne..... 7
Graf 7 Dopyt po úveroch a úverové štandardy na nové úvery obyvateľstvu 10
Graf 8 Medziročná zmena v poskytovaní nových úverov obyvateľstvu 10
Graf 9 Pomer výšky úveru k hodnote zabezpečenia (Loan-to-Value) 11
Graf 10 Modelovaná a skutočná úroková sadzba na úvery na bývanie 11
Graf 11 Úvery domácnostiam podľa omeškania splátok a objem opravných položiek.....12
Graf 12 Zmena v objeme zlyhaných úverov domácností 12
Graf 13 Hrubý prírastok nezamestnaných podľa príjmových kategórií.....13
Graf 14 Index zamestnanosti vo vybraných odvetviach.....13
Graf 15 Nové vklady domácností podľa viazanosti 13
Graf 16 Podiel skupín bánk na dlhodobých vkladoch.....13
Graf 17 Úrokové sadzby na nové úvery na nehnuteľnosti na Slovensku a v eurozóne 14
Graf 18 Úrokové sadzby na nové termínované vklady na Slovensku a v eurozóne 14
Graf 19 Objem poskytnutých úverov podnikom.....15
Graf 20 Medziročné zmeny objemu poskytnutých úverov podnikom podľa odvetví.....15
Graf 21 Tržby v podnikovom sektore - porovnanie s predkrízovou úrovňou 16
Graf 22 Trh komerčných nehnuteľností 16
Graf 23 Indikátory ekonomického sentimentu vo vybraných odvetviach.....17
Graf 24 Tržby, export a podnikateľská dôvera 17
Graf 25 Úverové zaťaženie podnikového sektora.....17
Graf 26 Zlyhané úvery a miery zlyhania v podnikovom sektore.....17
Graf 27 Podiel investícií bánk do dlhopisov emitovaných vo vybraných krajinách na celkovom portfóliu dlhopisov 18
Graf 28 Objem emitovaných HZL 18
Graf 29 Vybrané položky medzibankových aktív a pasív.....19
Graf 30 Úrokové sadzby na domácom medzibankovom trhu 19
Graf 31 Náklady na kreditné riziko a objem zlyhaných úverov v bankovom sektore 20
Graf 32 Zmeny v štruktúre ziskovosti bankového sektora 20

1. ZHRNUTIE

Upokojenie na finančných trhoch na začiatku roka, vystriedal opätovný nárast nervozity na trhu štátnych dlhopisov eurozóny

Prvé mesiace roka 2012 priniesli, najmä v porovnaní s posledným štvrťrokom 2011, upokojenie na finančných trhoch eurozóny. Podstatnou mierou sa na tomto vývoji podieľali neštandardné opatrenia zo strany ECB, najmä 3 ročné refinančné operácie. Zmiernila sa neistota v bankovom sektore eurozóny, najmä v oblasti jeho financovania. Do veľkej miery sa tak zamedzilo významnému obmedzovaniu financovania reálnej ekonomiky zo strany bánk. Operácia ECB sa pozitívne prejavila aj na trhu štátnych dlhopisov eurozóny. V tomto období sa čiastočne zmiernilo aj ďalšie významné riziko – riziko poklesu ekonomického rastu. Samotná operácia ECB však vytvorila iba priestor na riešenie súčasných problémov a nie je samotným riešením.

Spomínané pozitívne trendy sa dotkli aj Slovenska. Už od februára 2012 výnosy štátnych dlhopisov neustále klesajú a v polovici mája dosahovali jedny z najnižších hodnôt v posledných rokoch. Podobne aj v oblasti ekonomického rastu zaznamenala slovenská ekonomika jeden z najvyšších rastov v EÚ.

Situácia na trhu štátnych dlhopisov sa začala opätovne zhoršovať už koncom marca, keď trhy obrátili svoju pozornosť na Španielsko, ktoré je citlivé najmä na zdravie svojho bankového sektora. V tomto období začalo výraznejšie rásť aj politické riziko, spojené najmä s voľbami v niektorých krajinách. Z krátkodobého hľadiska bol dôležitý najmä vývoj v Grécku. Obavy o odchod člena eurozóny pretrvávali a významne ovplyvňovali finančné trhy aj v máji. Zároveň vznikli obavy o ochote vybraných štátov pokračovať v nevyhnutnej konsolidácii verejných financií. Negatívny vývoj vo vybraných krajinách zatiaľ negatívne neovplyvnil trh slovenských štátnych dlhopisov.

Spomaľovanie rastu úverov domácnostiam na Slovensku

V bankovom sektore pokračovali trendy, ktoré sa začali v priebehu druhého polroka 2011. Spomaľovalo sa úverovanie domácnostiam, najmä prostredníctvom úverov na bývanie. Prírastky úverov v prvom štvrťroku 2012 boli takmer o tretinu nižšie ako v rovnakom období minulého roka. Dôvodov je viacero, ale podstatnú úlohu zohráva klesajúci dopyt zo strany domácností a pokračujúci pokles cien rezidenčných nehnuteľností. Naďalej silná konkurencia sa vo vybraných bankách nezdravo prejavovala najmä pri stanovovaní pomeru poskytnutého úveru k hodnote zabezpečenia. Takéto správanie je pre banky rizikové najmä v čase poklesu cien nehnuteľností.

Financovanie podnikového sektora pokračovalo v miernom raste. Ten bol podporený najmä poklesom úrokových sadzieb. Podniky a banky však ostávajú naďalej pomerne opatrné. Vývoj v prvom štvrťroku zatiaľ nenaznačuje, že by požiadavka na vyššiu kapitálovú požiadavku doma a v zahraničí alebo zavedenie bankového odvodu mali negatívny vplyv na trhu úverov podnikom.

Kvalita úverových portfólií v bankách sa v priebehu prvého štvrťroka 2012 významne nemenila. Podiely zlyhaných úverov na celkových úveroch domácnostiam a podnikom na úrovni celého bankového sektora stagnovali.

V prvom štvrťroku pokleslo vystavenie bánk voči štátom vnímaným ako rizikovejšie. Už predtým nízke vystavenie tak ešte pokleslo. Stúpol význam slovenských štátnych dlhopisov.

Zmeny na medzibankovom trhu boli do veľkej miery ovplyvnené najmä neštandardnými operáciami ECB. Do týchto operácií sa zapojilo viacero bánk. Zdroje boli prevažne využité na splatenie medzibankových záväzkov, spätné uloženie v ECB a v menšej miere aj na nákup štátnych dlhopisov.

Nárast kapitálovej primeranosti domáceho bankového sektora; medziročný pokles ziskovosti

Ziskovosť bankového sektora v prvom štvrťroku 2012 bola medziročne nižšia o približne pätinu. Významne sa na tom podieľal novozavedený bankový odvod. Na druhej strane, aj bez vplyvu bankového odvodu by bankový sektor zaznamenal medziročne menší zisk o približne 5%. Dôvodom boli najmä rastúce náklady na kreditné riziko. Pokračoval pokles úrokových príjmov z domácností, keď banky už od roku 2010 zaznamenávajú pokles úrokových marží v tomto segmente. Negatívny vplyv na úrokové príjmy malo aj spomalenie rastu úverovania domácností.

Z pohľadu stability sektora je dôležitý nárast primeranosti vlastných zdrojov. V priebehu prvého štvrťroka 2012 kapitálová primeranosť stúpla na 15%. Ukazovateľ primeranosti základných vlastných zdrojov (tzv. tier 1 ratio) dosahoval 13,9%.

2. MAKROEKONOMICKÝ VÝVOJ Z POHĽADU STABILITY BANKOVÉHO SEKTORA

Začiatok roka bol sprevádzaný zlepšujúcim sa sentimentom na globálnych finančných trhoch a nárastom rizikového apetítu

Základnou charakteristikou prvého štvrťroka 2012 z pohľadu hodnotenia makroekonomického vývoja bolo odvrátenie hroziaceho kolapsu finančného sektora v eurozóne. K optimistickejšiemu vnímaniu situácie v prvých mesiacoch roka prispelo aj dianie v Spojených štátoch, kde pozitívne prekvapil hlavne trh práce. Očakávania týkajúce sa zdravia globálnej ekonomiky a jej rastu sa tak v porovnaní s koncom roka 2011 mierne zlepšili, čo sa okrem iného premietlo do nahor upravenej projekcie MMF pre roky 2012 a 2013. To však nič nemení na tom, že aktuálny rok bude pravdepodobne v hospodárskej výkonnosti zaostávať za tým uplynulým, ako na celosvetovej úrovni tak aj vo väčšine ekonomických celkov, a bilancia rizík ostáva výrazne vychýlená smerom nadol. Vývoj posledných týždňov s novou vlnou nervozity v eurozóne a menej optimistickým obrazom smerovania ekonomiky USA je pomerne jasným signálom toho, že vysoká miera opatrnosti je stále na mieste.

Graf 1 Predikcie rastu HDP pre rok 2012 pre vybrané ekonomiky

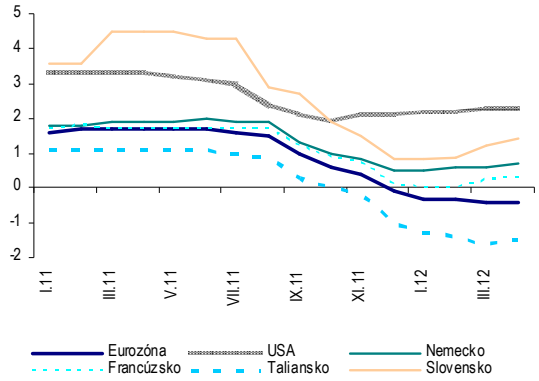

Zdroj: Consensus Forecast, London Economics.
Na zvislej osi sú zobrazené konsenzuálne predikcie rastu HDP (mediánová hodnota spomedzi predikujúcich inštitúcií) v percentách.

Graf 2 Výnosy do splatnosti 10-ročných štátnych dlhopisov vybraných krajín eurozóny

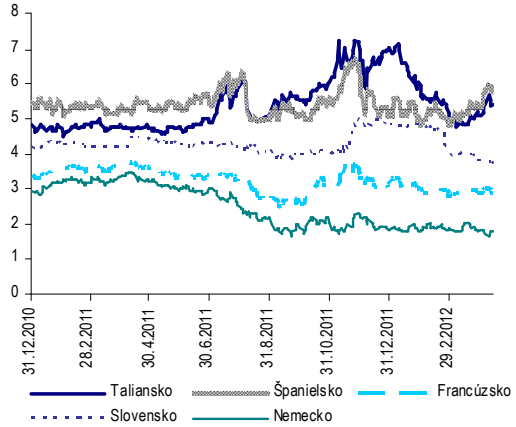

Zdroj: Bloomberg, údaje v percentách.

Kritickou premennou, ktorá do veľkej miery ovplyvní, aké bude napredovanie celosvetovej ekonomiky v najbližších rokoch, je spôsob akým sa vyvinie dlhová kríza v eurozóne. Z tohto hľadiska je dôležité, že sa podarilo predísť hroziacej systémovej udalosti, ktorá by prudko negatívne zasiahla globálny finančný sektor. Primárnu zásluhu na upokojení kritickej situácie zo záveru roka 2011 má poskytnutie neobmedzenej trojročnej likvidity bankovému sektoru Európskou centrálnou bankou (ECB). Prílev viac ako jedného bilióna EUR týchto dlhodobých zdrojov do bilancií niekoľko stoviek bánk v eurozóne bol prínosom v dvoch kľúčových aspektoch. V prvom rade umožnil bankám, ktoré v predošlom období stratili prístup na trh, aby mohli hladkým spôsobom refinancovať svoje splatné záväzky. Okrem toho došlo touto cestou k nepriamej intervencii aj na trhoch štátnych dlhopisov krajín so zvýšeným rizikom. Mnohé banky totiž zdroje získané od ECB využili na carry trade stratégiu tým, že nakúpili primárne domáce štátne cenné papiere ponúkajúce pomerne vysoký výnos. To umožnilo viacerým krajinám eurozóny (najmä Španielsku a Taliansku) preniesť sa

cez kritické obdobie prvého štvrťroka, v ktorom im maturovala významná časť dlhu. Požadované výnosy do splatnosti štátnych emisií v priebehu prvých troch mesiacov klesali ako na primárnom, tak aj sekundárnom trhu.

Utlmenie obáv z bankrotu niektorej z bánk prinavrátilo do určitej miery aj dôveru na medzibankový trh eurozóny. Indikátorom tohto pozitívneho obratu je napríklad Euribor-OIS spread, ktorý sa od prelomu rokov výraznejšie znižoval. Menšiu pravdepodobnosť insolventnosti v bankovom sektore v Európe odzrkadľoval aj iTraxx Senior Financials, čiže index zostavený z CDS kontraktov na vybrané banky.

Graf 3 Ukazovatele neistoty v bankovom sektore v Európe

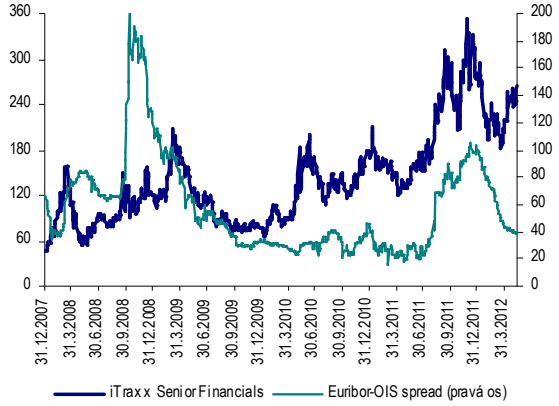

Zdroj: Bloomberg.

Graf 4 Vývoj hlavných akciových indexov

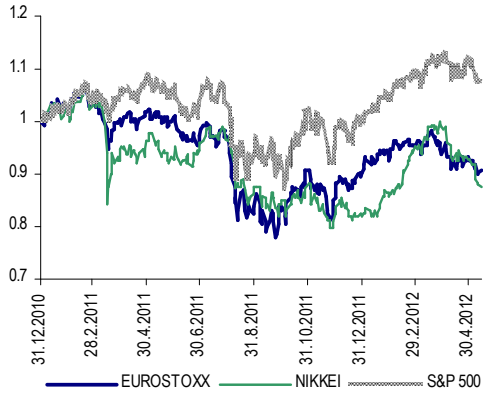

Zdroj: Bloomberg.

Pozitívnejšia nálada sa prenášala aj na investorov v iných segmentoch finančného trhu, resp. za hranicami Európy. Akcie po celom svete zaznamenali jeden z najúspešnejších prvých štvrťrokov v histórii, keď ich rast dosiahol až okolo 11 %. Zároveň dochádzalo k znižovaniu ich volatility, čo bolo v danom období charakteristické aj pre iné triedy aktív. Zvýšil sa aj dopyt po iných rizikovejších aktívach, akými sú napríklad korporátne dlhopisy, vrátane tých so špekulatívnym ratingom, čo popri zmenšenej rizikovej averzii zrejme vyplývalo aj zo snahy o zabezpečenie vyššieho výnosu v čase dlhodobo nízkych úrokových sadzieb.

S prelomom prvého a druhého štvrťroka vlna optimizmu pominula, tak ako sa investori opäť zamerali na problémové fundamenty periférnych krajín eurozóny

Ku koncu marca však pozitívny vplyv prílevu likvidity na sentiment vo finančnom sektore v eurozóne zoslabol a aktérov na trhu začali znepokojovať správy prichádzajúce zo Španielska, súvisiace s neplnením limitov pre deficit a špekuláciami o potrebe oficiálnej finančnej pomoci. Kreditné spready Španielska a Talianska opäť postupne narastali, a aj keď ešte nedosiahli maximá z novembra 2011, približovali sa hranici, ktorá by z dlhodobého hľadiska predstavovala neudržateľnú úrokovú záťaž. Podľa niektorých ukazovateľov sa čiastočne zvýšilo aj vnímanie rizikovosti bankového sektora eurozóny. Bankám síce nehrozilo bezprostredné riziko, keďže ich likvidná pozícia je garantovaná operáciami ECB, ale z pohľadu fundamentov sa odolnosť bankového sektora oproti predošlému roku zmenila iba minimálne, čo trhy znovu začali premietať do cien niektorých finančných nástrojov. Tie banky, ktoré v poslednom období intenzívne nakupovali domáce štátne dlhopisy dokonca prehĺbili svoju zraniteľnosť vo vzťahu k suverénnemu riziku. Na prelome apríla a mája začalo prispievať k zvyšovaniu neistoty v eurozóne aj politické riziko v súvislosti s voľbami vo Francúzsku a Grécku a pádom vlády v Holandsku. Nervozita sa vyostrila v polovici mája, keď patová povolebná situácia v Grécku viedla k doteraz najintenzívnejším špekuláciám o

odchode krajiny z eurozóny. Vyjadrením nárastu nervozity investorov je aj priebeh európskeho akciového indexu, ktorý do polovice mája už anuloval celý desaťpercentný nárast prvého štvrťroka a tiež pokles výnosov do splatnosti na historické minimum pri nemeckých štátnych dlhopisoch.

Popri krokoch ECB boli v doterajšom priebehu roka zrealizované aj niektoré ďalšie opatrenia na stabilizáciu dlhovej krízy, ktoré sú súčasťou strategického materiálu Európskej komisie s pracovným názvom „*five point strategy*“. Okrem iných medzi ne patrí reštrukturalizácia gréckeho dlhu vo vlastníctve súkromných investorov a dohoda o posilnení tzv. eurovalu na 700 mld. EUR formou dočasného súbehu ESM a EFSF. V oboch týchto prípadoch však trhy neprejavili výraznejšiu pozitívnu ani negatívnu reakciu.

Makroekonomická situácia v eurozóne zostala napriek zastaveniu poklesu HDP v prvom štvrťroku problematická a s mnohými rizikami

Zlepšenie sentimentu na finančných trhoch v prvom štvrťroku neovplyvnilo zásadnejším spôsobom nepriaznivé tendencie v reálnej ekonomike eurozóny. Záporný rast posledného štvrťroka 2011 síce v prvom štvrťroku 2012 vystriedala na agregátnej úrovni celej eurozóny stagnácia HDP, avšak mnohé individuálne krajiny sa prepadli hlbšie do recesie. Nedostatočná dynamika produkcie v ekonomike sa následne odrážala na rastúcom počte ľudí, ktorí sú bez zamestnania. Miera nezamestnanosti sa v doterajšom priebehu roka zvýšila o tri desatiny percenta a dosiahla už úroveň 10,9 %.

Graf 5 Miera nezamestnanosti vo vybraných ekonomikách

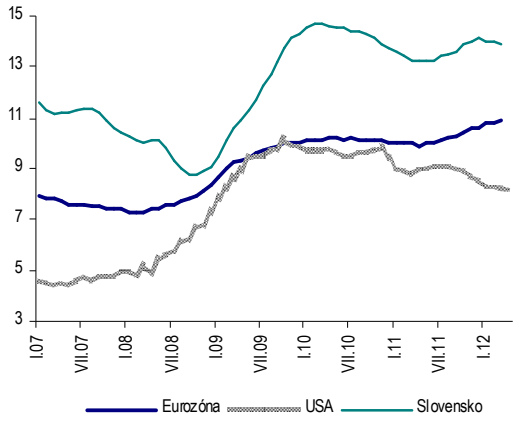

Zdroj: Eurostat, Bureau of Labor Statistics.

Graf 6 Ukazovatele dôvery a sentimentu v eurozóne

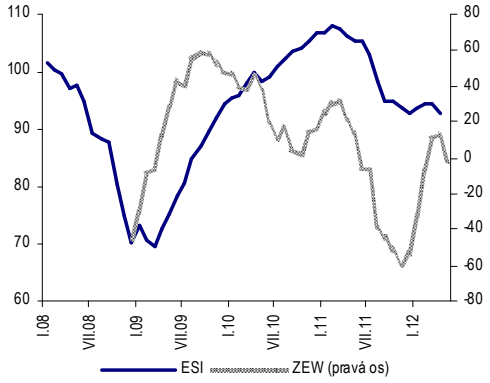

Zdroj: Bloomberg.
ESI – Indikátor ekonomického sentimentu EK, ZEW – indikátor ekonomického sentimentu zostavovaný súkromnou spoločnosťou ZEW (Zentrum für Europäische Wirtschaftsforschung).

Vývoj čiastkových ukazovateľov navyše naznačuje, že v najbližšom období sa obrat k lepšiemu v eurozóne javí ako nepravdepodobný. Priemyselná produkcia od začiatku roka 2012 stagnovala a vzhľadom na pokles v predošlom období sa absolútny objem výroby pohyboval iba na úrovni druhého polroka 2010. Ďalším zlým signálom pre ekonomiku eurozóny sú údaje o retailovom predaji, ktorý do určitej miery aproximuje spotrebu domácností. Objem predajov v segmente retailu klesol v posledných mesiacoch na hladinu, ktorá bola dosahovaná na vrchole prvej vlny recesie ešte na začiatku roka 2009.

Prekážkou vyššej ekonomickej aktivity je aj úverová dostupnosť. Zisťovanie ECB o zmenách úverových štandardov, tzv. *bank lending survey,* z apríla 2012 poukazuje na spomalenie sprísňovania úverových štandardov pre podniky aj domácnosti, čo je zrejme aj zásluha likviditných operácií ECB, ktoré zmiernili tlak na *deleveraging* v bankách. V

konečnom dôsledku však išlo o ďalšie sprísnenie, ktoré ešte prehĺbilo doterajšie výrazné kumulatívne sprísňovanie predošlých období. Dôkazom je, že objem úverov poskytnutých súkromnému nefinančnému sektoru sa v priebehu prvého štvrťroka opäť znížil, aj keď nie v takom rozsahu ako v predošlom štvrťroku. Pokles úverového vystavenia voči podnikom bol iba zmiernený malým nárastom objemu úverov domácnostiam.

Záporný, resp. nulový rast HDP v posledných dvoch štvrťrokoch bol v nemalej miere aj dôsledkom úsporných opatrení na strane vládnych výdavkov, ktoré sa začali výraznejšie prejavovať v tomto období. Konsolidácia verejných financií tvorí jeden z hlavných pilierov európskej stratégie v boji proti dlhovej kríze. Ak by sa pokračovalo v škrtaní výdavkov a zvyšovaní daní v plnom rozsahu, tak aby boli naplnené súčasné plány znižovania deficitov, a potom by tieto opatrenia prirodzene cez pokles dopytu prispievali negatívne k hospodárskemu rastu najbližších rokov. Zo strednodobého hľadiska by však tieto priame efekty mohli byť prevážené nepriamymi pozitívnymi vplyvmi, ktoré by so sebou malo priniesť zníženie zadlženosti verejnej správy a návrat dôvery na trh štátnych dlhopisov. V poslednom období sa však v tejto súvislosti zintenzívňuje verejná aj politická diskusia, či by šetrenie nemalo byť aspoň v určitom rozsahu vybalansované prorastovými impulzmi zo strany štátu. Aj keď vhodne zvolená forma a rozsah investícií zo strany vlád by mohla napomôcť optimálnemu priebehu zotavenia ekonomík, výraznejší odklon od terajšej stratégie smerom k zvyšovaniu verejných výdavkov, tak ako to zaznieva z niektorých krajín, by mohol viesť ku krátkodobému zlepšeniu situácie, ale v konečnom dôsledku práve k ešte väčšej kríze.

Pokles dopytu v periférnych krajinách ťahal ich ekonomiky hlbšie do recesie; výkonnosť Nemecka v prvom štvrťroku naopak pozitívne prekvapila

Najhoršia ekonomická situácia prevládala v periférnych krajinách eurozóny. Vo všetkých s výnimkou Írska sa očakáva pre rok 2012 záporný hospodársky rast v absolútnej hodnote presahujúci jeden a pol percenta, čiže značne pod priemerom celej eurozóny. Tieto krajiny podstupujú najradikálnejšie programy ozdravovania verejných financií. Vzhľadom na to, že ich výkonnosť permanentne zaostáva za pôvodnými projekciami, sú nútené na dosiahnutie konsolidačných cieľov prijímať stále ďalšie a ďalšie opatrenia, čím však vzápätí prehlbujú túto negatívnu špirálu. Kompenzáciou reštriktívnej fiškálnej politiky by mali byť štrukturálne opatrenia na podporu rastu, avšak nábeh ich pozitívneho účinku si vyžaduje dlhší horizont. Medzi posledné príklady uvedenej dynamiky patrí prekročenie plánovaného deficitu za rok 2011 o viac ako 2 p. b. v Španielsku. Práve zverejnenie tejto štatistiky bolo jedným z hlavných faktorov, ktorý zvrátil trend zlepšujúcej sa nálady na finančných trhoch po predošlých injekciách likvidity a opäť viedol k presunu ťažiska pozornosti na ekonomické fundamenty. Krátko na to bol Španielsku agentúrou S&P znížený rating naraz o dva stupne na BBB+, pod čo sa podpísal aj pretrvávajúci zlý stav domáceho bankového sektora.

Priemer eurozóny vo všetkých aspektoch zlepšuje Nemecko. Aj keď v závere roka 2011 vykázalo aj nemecké hospodárstvo mierny pokles, v prvom štvrťroku sa vrátilo k pomerne rýchlemu rastu. Predbežný odhad rastu HDP za prvé tri mesiace roka 2012 na anualizovanej úrovni okolo 2 %, vysoko prekonal očakávania. Nemecku sa darí výkonnostne napredovať nie len vďaka tradične silnému exportu, ale tiež zásluhou domáceho dopytu. A hoci optimizmus medzi podnikmi a domácnosťami už nedosahuje úrovne z leta 2011, hodnoty ukazovateľa ekonomického sentimentu a dôvery sú vo vzťahu k dlhodobým priemerom stále pomerne vysoké.

Ekonomika USA pokračovala v solídnom tempe rastu, ale indície zo začiatku roka o akcelerácii sa nepotvrdili

Na začiatku roka 2012 vyvolávali mierny optimizmus správy o stave americkej ekonomiky. Ten bol primárne odvodený od neočakávane pozitívnych čísel o tvorbe

pracovných miest v USA a niektorých indikátorov trhu nehnuteľností. V marci a apríli však tempo rastu počtu pracovných miest spomalilo na úroveň, ktorá je viac v súlade vývojom ostatných pozorovaných makroekonomických premenných.

Rast HDP v Spojených štátoch za prvý štvrťrok vo výške 2,2 % anualizovane poukázal na dve skutočnosti. Na jednej strane tú, že americká ekonomika sa napriek problémom v eurozóne nachádzala v pomerne dobrej kondícii. Na strane druhej tým došlo k vyvráteniu tézy, že ekonomika smeruje k vyššej výkonnosti, ktorá sa ukázala zatiaľ ako príliš optimistická.

Podľa indexu Case-Shiler ceny rezidenčných nehnuteľností v USA vo februári po dlhšom období medzimesačne vzrástli, čo naznačuje, že mohli dosiahnuť svoje cyklické dno. Stabilizácia cien týchto nehnuteľností je považovaná za dôležitý predpoklad razantnejšieho ekonomického oživenia.

Aj keď v súčasnosti v podstate nič nenaznačuje, že by USA hrozila recesia, je potrebné mať na pamäti konsolidačný balík verejných financií zostavený na jeseň roku 2011, ktorý by mal byť implementovaný od roku 2013.

Ekonomická aktivita na Slovensku si vďaka expandujúcej priemyselnej výrobe udržala nad očakávania vysoké tempo

Slovenskej ekonomike sa vo všeobecnosti predpovedá pre rok 2012 spomalenie rastu v porovnaní s predošlým rokom. Realita prvého štvrťroka však zatiaľ úspešne vzdorovala týmto očakávaniam. Výroba tovarov a služieb na Slovensku naďalej lineárne rástla anualizovaným tempom tesne nad tromi percentami, čo už opakovane patrilo k maximám v rámci krajín eurozóny i celej EÚ.

Hybnou silou z produkčnej stránky bolo odvetvie priemyslu. Objem priemyselnej produkcie v mesiacoch január až marec opäť výrazne napredoval a posúval sa na nové historické maximá. Z hľadiska krátkodobej budúcnosti je priaznivé, že nové rekordy postupne zaznamenávali aj nové objednávky v priemysle, čo naznačuje, že pozitívny moment v sektore by mohol pretrvať prinajmenšom v najbližšom štvrťroku.

Priaznivé fundamenty domácej ekonomiky mohli do určitej miery ovplyvniť aj záujem o investovanie do slovenských štátnych dlhopisov. Počas januára sa výnosy do splatnosti pri 5-ročných emisiách ešte držali na úrovni, na ktorú stúpli v novembri 2011. Od začiatku februára však nasledoval pomerne prudký pokles výnosov, ktoré sa v máji dokonca priblížili doterajším historickým minimám. Priaznivé podmienky z hľadiska Slovenskej republiky prevládali v doterajšom priebehu roka aj na primárnom trhu. Agentúre pre riadenie dlhu a likvidity (ARDAL) sa podarilo už k polovici mája zabezpečiť väčšiu časť prostriedkov z plánu pre rok 2012. V rámci toho došlo aj k úspešnému umiestneniu významnejšej dolárovej emisie.

Bez ohľadu na nateraz prevládajúce pozitíva makroekonomického vývoja na Slovensku ostáva jeho smerovanie v dlhodobejšom horizonte úzko previazané s tým, ako sa bude dariť zvyšku eurozóny. To znamená, že riziká spomalenia alebo aj recesie ostávajú naďalej prítomné. K tomu ešte treba vziať do úvahy domáce konsolidačné úsilie, ktoré by sa malo naplno rozbehnúť od roku 2013.

3. TRENDY A RIZIKÁ V SLOVENSKOM BANKOVOM SEKTORE

Pre nízky dopyt pokračovalo spomalenie poskytovania úverov na kúpu nehnuteľností

V prvom štvrťroku 2012 naďalej pokračoval pokles miery úverovania obyvateľstva pri úveroch na kúpu nehnuteľností. Absolútny nárast objemu poskytnutých úverov bol v porovnaní s prvým štvrťrokom 2011 o viac ako tretinu nižší, prvýkrát od roku 2009 tak bol nárast úverov v medziročnom porovnaní nižší.

Pri vývoji objemu úverov na nehnuteľnosti v prvom štvrťroku 2012 zohrali dôležitú úlohu najmä dva faktory: dopyt po úveroch zo strany retailu a ceny nehnuteľností vrátane očakávaní o ich ďalšom vývoji. Pokračujúci pokles dopytu po úveroch zo strany domácností môžeme pripísať najmä nízkej dôvere obyvateľstva a miernemu nárastu úrokových sadzieb na úvery na bývanie ešte v roku 2011. Útlm v ekonomickej aktivite sa prostredníctvom rôznych kanálov prejavil na spotrebiteľskej dôvere, ktorá indikuje celkové zhoršenie finančnej pozície domácností. Väčšina ukazovateľov dosahuje hodnoty na úrovni z krízového roka 2009.

Graf 7 Dopyt po úveroch a úverové štandardy na nové úvery obyvateľstvu

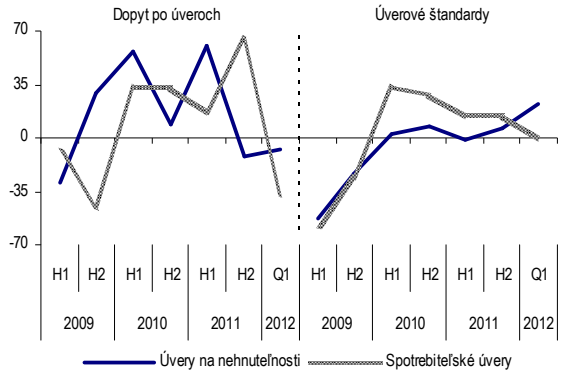

Zdroj: NBS.
Údaje sú v čistých percentuálnych podieloch.
Údaje pre Q1 roka 2012 sú založené na prieskume vo vybraných bankách.

Graf 8 Medziročná zmena v poskytovaní nových úverov obyvateľstvu

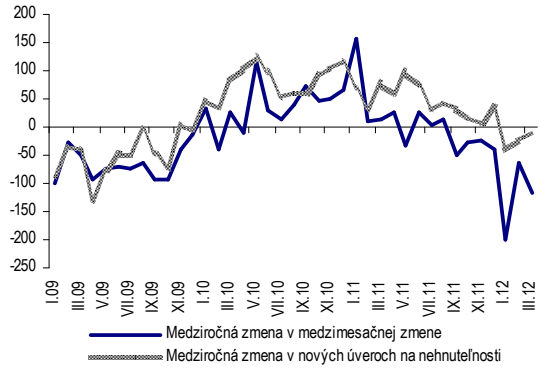

Zdroj: NBS.
Údaje sú v mil. EUR.

Významný vplyv na objem poskytnutých úverov má aj vývoj na trhu rezidenčných nehnuteľností. Pokračujúci pokles cien nehnuteľností čiastočne znižoval motiváciu ľudí investovať do vlastného bývania v súčasnosti a vytváral očakávania ďalšieho poklesu. Samostatným faktorom je úroveň cien nehnuteľností, ktorá za predkrízovým hodnotami zaostáva o približne 20 %. Z toho nepriamo vyplýva, že pri stabilnej dynamike trhu bývania a stabilnom vývoji LTV by mal byť nominálny objem úverov približne o 20 % nižší ako počas roka 2008. Na druhej strane, spomalenie rastu úverov na bývanie v prvom štvrťroku 2012 nebolo sprevádzané adekvátne významným poklesom cien nehnuteľností. Znamená to, že tento nominálny pokles dynamiky úverov na bývanie v tomto období nie je možné vysvetliť prostredníctvom klesajúcich cien, ale spomalením celkovej dynamiky trhu s bytmi.

Pokles v medziročnom tempe úverovania bol do určitej miery ovplyvnený aj faktom, že v predchádzajúcich obdobiach bol dopyt po úveroch podnecovaný aj rozdielom medzi úrokovými sadzbami na nové a existujúce úvery v rokoch 2010 a 2011, ktorý domácnosti využívali na refinancovanie existujúcich úverov. Tento rozdiel sa však v prvom štvrťroku 2012 eliminoval.

V kontraste s úvermi na kúpu nehnuteľností bol vývoj pri spotrebiteľských úveroch. Medziročný relatívny nárast v objeme poskytnutých úverov síce mierne klesol, ostáva však aj naďalej na vysokých hodnotách. Nadpriemerný rast však bol zaznamenaný iba vo vybraných bankách.

Vybrané banky výraznejšie zmierňovali požiadavky na zabezpečenie úverov

Silné konkurenčné prostredie vytváralo aj v prvom štvrťroku 2012 tlak na pokračujúce uvoľňovanie úverových štandardov. Zmiernenie štandardov sa prejavilo hlavne na znížení požiadaviek na zabezpečenie úveru, ktoré sa odrazilo na vývoji podielu objemu novoposkytnutých úverov k hodnote ich zabezpečenia, tzv. Loan-to-Value (LTV). V prvom štvrťroku 2012 hodnota ukazovateľa LTV síce rástla iba mierne, no v rámci sektora existovali významné rozdiely medzi bankami. Na jednej strane určitá skupina bánk výraznejšie zvýšila úroveň priemerného LTV, na druhej strane niektoré banky úroveň priemerného LTV znižovali. Práve banky, ktoré podmienky na LTV zmierňovali, sa v prvom štvrťroku viac presadili na trhu, čo viedlo k zmenám v trhových podieloch. Kým znižovanie LTV v čase poklesu cien nehnuteľností je možné hodnotiť z pohľadu kreditného rizika ako obozretné a správne, zvyšovanie LTV v súčasnej situácii naznačuje, že banka podstupuje vyššie riziko za cenu vyššieho objemu poskytnutých úverov a vyššieho trhového podielu. Z pohľadu stability sektora môže takéto správanie priniesť viaceré riziká, najmä v oblasti kreditného rizika bánk ale aj negatívneho vplyvu na nastavenie štandardov v iných bankách.

Graf 9 Pomer výšky úveru k hodnote zabezpečenia (Loan-to-Value)

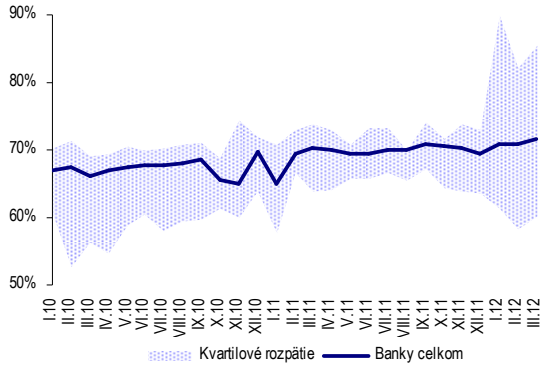

Zdroj: NBS.

Graf 10 Modelovaná a skutočná úroková sadzba na úvery na bývanie

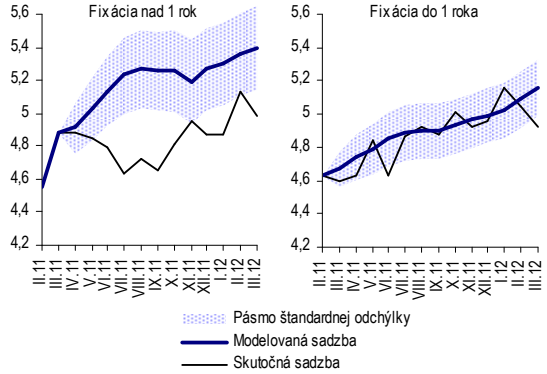

Zdroj: NBS, vlastné výpočty.
Údaje sú v percentách.

Mierny rast úrokových sadzieb v porovnaní s koncom roka 2011

Úroková sadzba, ktorá je dôležitým faktorom vplývajúcim na vývoj trhu s úvermi na nehnuteľnosti, nemala v prvom štvrťroku jednoznačný priebeh. Kým koncom roka 2011 bola úroveň sadzieb stabilná, v januári 2012 priemerná úroková sadzba významne vzrástla a následne klesala. V porovnaní s koncom roka 2011 však úrokové sadzby na úvery na nehnuteľnosti rástli. Do veľkej miery to bolo ovplyvnené najmä nárastom kreditného rizika v sektore domácností. V marci 2012 sa na úrokových sadzbách pozitívne prejavil pokles výnosov tuzemských štátnych dlhopisov. Priemerná úroková sadzba naďalej vykazuje nižšie úrovne ako modelovaná sadzba, ktorá berie do úvahy trhové faktory, čo svedčí o pokračujúcej silnej konkurencii pri úveroch na nehnuteľnosti.

Platobná disciplína domácností sa mierne zhoršila

Väčšina bánk v prvom štvrťroku 2012 nezaznamenala výrazný nárast objemu zlyhaných úverov. Podiel zlyhaných úverov na objeme poskytnutých úverov je stabilný takmer vo všetkých kategóriách a celkovo je pod úrovňou 5 %.

Negatívny vývoj v prvom štvrťroku 2012 však indikuje nárast podielu úverov, ktorých splátky sú v omeškaní, pričom sa jedná hlavne o omeškania do 30 dní. Zhoršenie platobnej disciplíny sa prejavilo aj na miernom náraste podielu úverov so sankčnou úrokovou sadzbou. Ďalšie pokračovanie tohto trendu tak môže neskôr viesť k nárastu zlyhaných úverov. Významnejšie tiež stúpla tvorba opravných položiek na úvery domácnostiam.

Graf 11 Úvery domácnostiam podľa omeškania splátok a objem opravných položiek

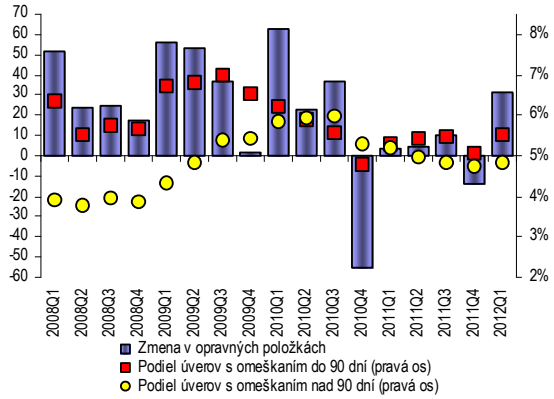

Údaje na ľavej osi sú v mil. EUR.

Graf 12 Zmena v objeme zlyhaných úverov domácností

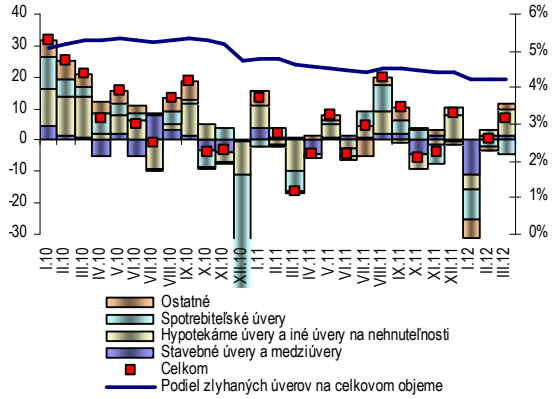

Údaje na ľavej osi sú v mil. EUR.

Nezamestnanosť indikuje zvýšené kreditné riziko

Nezamestnanosť, ktorá je jedným z dôležitých faktorov ovplyvňujúcich schopnosť klientov plniť svoje záväzky, už od začiatku druhého polroka 2011 indikuje zvýšené kreditné riziko. Hlavne vo vyššej príjmovej kategórii, ktorá tvorí hlavnú časť dlžníkov bánk, došlo k výraznejšiemu medziročnému nárastu evidovaných nezamestnaných. Ako pozitívny signál možno považovať zníženie prítoku nezamestnaných z vyššej príjmovej kategórie v prvom štvrťroku 2012.

Negatívny vývoj zaznamenal aj index zamestnanosti. S výnimkou priemyselnej výroby a služieb došlo vo všetkých odvetviach ku kontrakcii zamestnanosti. Očakávania ohľadom budúceho vývoja ostávajú nezmenené. Preto možno konštatovať, že v nasledujúcom období nedôjde k výraznejšiemu nárastu zamestnanosti.

Ďalším zdrojom kreditného rizika v nasledujúcom období môže byť pretrvávajúca zvýšená inflácia, ktorá v prvom štvrťroku dosiahla úroveň 4 %. Vysoká inflácia znižuje reálne príjmy domácností a prípadná kombinácia s negatívnym šokom vplývajúcim na rast úrokových sadzieb (nárast medzibankovej sadzby či výnosu slovenských štátnych dlhopisov), by mohla viesť k zvýšeniu kreditného rizika.

Graf 13 Hrubý prírastok nezamestnaných podľa príjmových kategórií

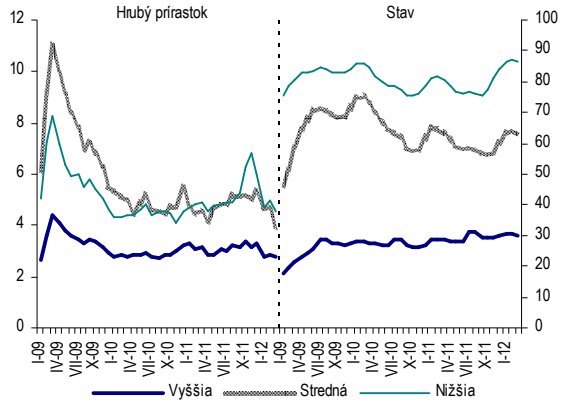

Zdroj: ÚPSVaR.
Údaje sú v tis. osôb.

Graf 14 Index zamestnanosti vo vybraných odvetviach

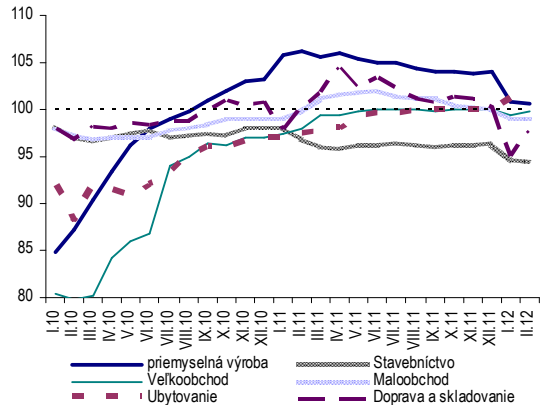

Zdroj: ŠÚ SR.

Rast termínovaných vkladov v prospech kratšej viazanosti

Objem vkladov domácností pokračoval v raste aj v prvom štvrťroku 2012. V porovnaní s rovnakým obdobím minulého roka bol nárast prostriedkov o 55 % väčší. Presadili sa hlavne stredne veľké banky.

Naďalej pretrváva silná konkurencia medzi bankami, a to nielen pri dlhodobých vkladoch, ale aj pri termínovaných vkladoch s viazanosťou do 1 roka. Priemerná úroková sadzba na termínované vklady ostáva na vyššej úrovni, akú vykazuje modelovaná sadzba, ktorá berie do úvahy trhové faktory. Zmena však nastala pri úrokových sadzbách na dlhšie viazanosti, ktoré po takmer dvojročnom období rastu začali v prvom štvrťroku 2012 systematicky klesať.

Graf 15 Nové vklady domácností podľa viazanosti

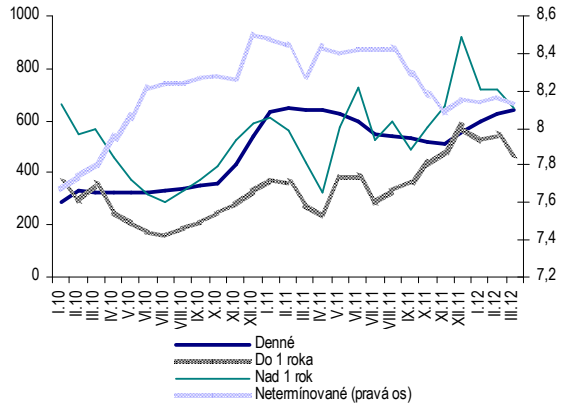

Zdroj: NBS.
Údaje na ľavej osi sú v mil. EUR, údaje na pravej osi sú v mld. EUR.

Graf 16 Podiel skupín bánk na dlhodobých vkladoch

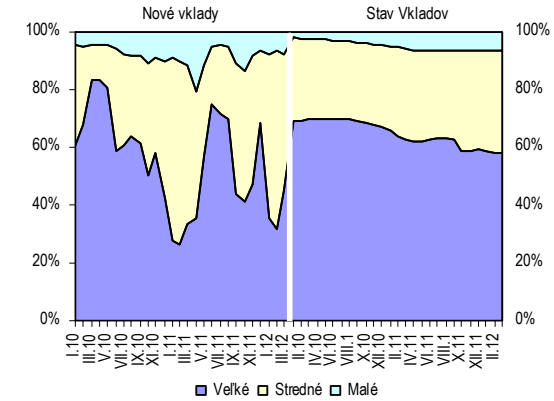

Zdroj: NBS.

Vývoj vkladov naďalej sledoval trend z posledného štvrťroka 2011, v rámci ktorého domácnosti presúvajú prostriedky z dlhších viazaností a netermínovaných vkladov do termínovaných vkladov s viazanosťou do 1 roka. Vo výraznejšej miere sa to prejavilo

v januári 2012, keď klienti jednej banky takto presunuli až 65 mil. EUR. Dôležitú úlohu tu pravdepodobne zohral klesajúci rozdiel medzi úrokovou sadzbou pre dlhodobé a krátkodobé viazanosti. Dlhodobé vklady sa tak pre klientov stávajú menej atraktívne.

Porovnanie vývoja v sektore retailu na Slovensku a v eurozóne

V porovnaní s ostatnými štátmi eurozóny, úrokové sadzby na úvery na nehnuteľnosti na Slovensku pre retailových klientov zaznamenali v prvom štvrťroku 2012 pozitívny vývoj. Kým v poslednom štvrťroku 2011 sa úrokové sadzby na nové úvery výraznejšie odchýlili od priemeru eurozóny, koncom prvého štvrťroka 2012 sa situácia zlepšila. V rámci eurozóny však naďalej pokračuje divergencia úrokových sadzieb, čo indikuje rastúce rozdiely v ekonomickom vývoji jednotlivých štátov.

Podobne ako na Slovensku, aj v ostatných členských štátoch eurozóny zaznamenal bankový sektor medziročné spomalenie v náraste objemu úverov na kúpu nehnuteľností. Napriek tomu vo väčšine štátov eurozóny objem úverov rástol, výnimku tvoria krajiny poznačené dlhovou krízou. Nárast úverov na Slovensku bol však v rámci eurozóny najväčší. Najväčším prekvapením v prvom štvrťroku 2012 bol prepad v raste úverov v Holandsku a Belgicku.

K určitým zmenám trendu došlo aj pri sadzbách na nové termínované vklady. Kým úrokové sadzby v eurozóne mali v prvom štvrťroku skôr klesajúcu tendenciu, priemerná sadzba na Slovensku si udržala svoju úroveň, ktorá patrí medzi najvyššie spomedzi krajín s ratingom v investičnom pásme. O pozitívnom vývoji možno hovoriť v prípade Talianska, Portugalska a Írska, ktoré majú ratingy v špekulatívnom pásme, no úrokové sadzby na termínované vklady mali skôr klesajúcu tendenciu. Možno hovoriť o určitom zlepšení dôvery na medzibankovom trhu, čo sa prejavuje na zníženej potrebe financovania bánk z retailových vkladov. Na druhej strane, v prípade Grécka a na neho naviazaného Cypru, ktoré sa tiež nachádzajú v špekulatívnom pásme, úrokové sadzby naďalej rástli.

Graf 17 Úrokové sadzby na nové úvery na nehnuteľnosti na Slovensku a v eurozóne

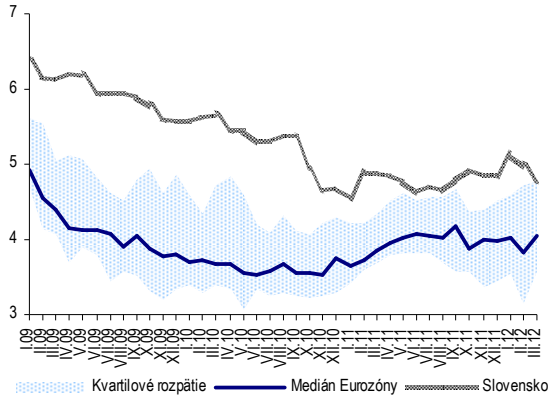

Zdroj: ECB.
Údaje sú v percentách.

Graf 18 Úrokové sadzby na nové termínované vklady na Slovensku a v eurozóne

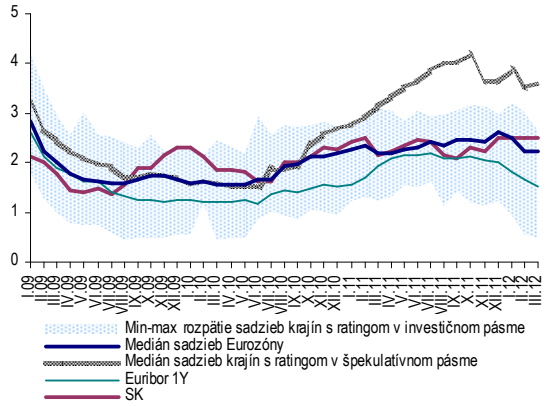

Zdroj: ECB.
Údaje sú v percentách.

Dopad vývoja úrokových sadzieb na termínované vklady sa na medziročnom raste vkladov neprejavil vo všetkých členských štátoch v rovnakej miere. Veľmi výrazný medziročný nárast úrokových sadzieb zaznamenali banky v Holandsku a predovšetkým v Taliansku (takmer 150 % medziročne), obzvlášť ak to porovnáme s medziročným rastom

vkladov na Slovensku na úrovni cca 17 %, ktorý patrí medzi najvyššie v rámci eurozóny. Na druhej strane, grécke banky, ktoré ponúkajú najvyššie sadzby na termínované vklady vôbec, naďalej vykazujú pokles objemu retailových vkladov, čo ešte viac prehlbuje nepriaznivú situáciu, v ktorej sa nachádzajú.

Úvery nefinančným spoločnostiam pokračovali v miernom raste

V prvom štvrťroku 2012 pokračoval rast úverov podnikom, medziročne na úrovni 3,5 %. V porovnaní s hodnotami z letných mesiacov (okolo 8 %) sa dynamika rastu síce spomalila, napriek tomu však ide o pomerne pozitívny vývoj. Navyše celková úverová aktivita v podnikovom sektore nebola koncentrovaná v malom počet bánk alebo vo vybraných odvetviach ako napríklad počas roka 2010. Rast bol relatívne vyvážený, príspevky jednotlivých bánk a podnikových odvetví do veľkej miery zodpovedali ich podielu na tomto trhu. Pozitívnou skutočnosťou je aj pokračujúce spomaľovanie negatívneho toku úverov do klasických odvetví, najmä vďaka rastu úverov v maloobchode.

Graf 19 Objem poskytnutých úverov podnikom

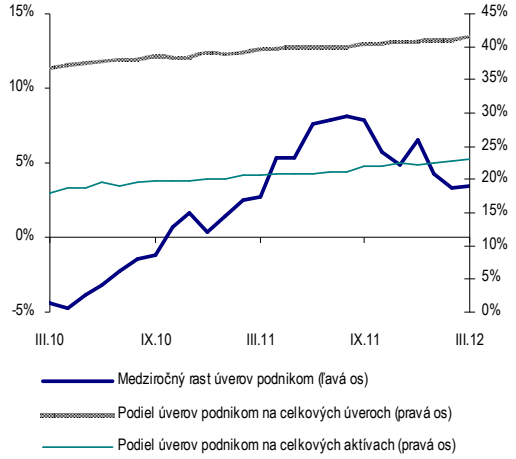

Zdroj: NBS.
Údaje na ľavej osi v mld. EUR.

Graf 20 Medziročné zmeny objemu poskytnutých úverov podnikom podľa odvetví

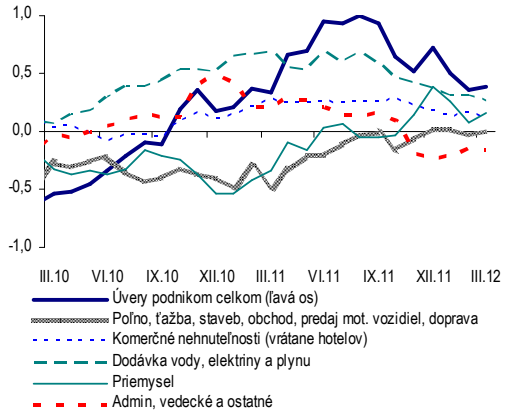

Zdroj: NBS.
Údaje v mld. EUR.

Aj keď úverové štandardy aj naďalej ostávajú relatívne prísne a dopyt po úveroch zatiaľ výraznejšie nevzrástol, celkový pozitívny tok úverov podnikom v prvom štvrťroku pokračoval. Navyše, počas prvých troch mesiacov roka 2012 pokračoval pokles medzibankových úrokových sadzieb, čo sa prejavilo aj na poklese úrokových sadzieb na úvery podnikom. Začiatkom roka nastal jednorazový pokles marží pri úveroch s objemom nad 1 mil. EUR, čo možno čiastočne vysvetliť dlhodobými refinančnými operáciami s ECB.

V tomto kontexte je podstatné, že podiel úverov podnikom na celkových úveroch, ako aj na aktívach bánk, pokračoval v raste. Znamená to, že obavy z deleveragingu týkajúce sa najmä bánk v eurozóne sa na Slovensku v tomto období nenaplnili. Úverová aktivita v prvom štvrťroku 2012 zatiaľ nenaznačuje, že by príprava na nové regulatórne štandardy podľa Basel III alebo zavedenie bankového odvodu mali negatívny vplyv na trh úverov podnikom.

Aktivita v podnikovom sektore sa mierne zlepšila, v mnohých odvetviach stále zaostáva za predkrízovými hodnotami

Spomaľovanie rastu aktivity v podnikovom sektore, konštatované koncom roka 2011, sa zastavilo, rast tržieb podnikov sa v prvých dvoch mesiacoch roka 2012 dokonca mierne zvyšoval. Medziročný rast tržieb bol vo februári dokonca vyšší ako rast exportu. Na druhej

strane, predbežné údaje za zahraničný obchod naznačujú mierne spomalenie rastu vývozu na 5,3 % medziročne.

Výnimkou v raste aktivity je najmä stavebníctvo, ktoré v januári aj februári 2012 klesalo v tržbách aj v produkcii, medziročne až o 11 %. V súlade s prepadom aktivity poklesol aj index ekonomického sentimentu v stavebníctve. Problémom ostáva skutočnosť, že úroveň tržieb v mnohých odvetviach stále nedosahuje hodnoty z obdobia 2007 – 2008. Aj preto je rast tržieb v týchto odvetviach potrebné interpretovať opatrne, keďže vo veľkej miere ide iba o dobiehanie prepadu z roku 2009. Pozitívny vývoj prevláda najmä v exportne orientovanom priemysle, kde sa tržby už dlhšie držia nad predkrízovými hodnotami. Pretrvávajúcim problémom ostáva slabé využitie výrobných kapacít. Trend tohto ukazovateľa mal v priebehu posledných mesiacov opäť čiastočne klesajúci charakter, čím sa Slovensko dostalo signifikantnejšie pod priemer EÚ. Takéto okolnosti nevytvárajú dobré predpoklady pre výraznejšiu potrebu novej investičnej aktivity, alebo financovania bežnej činnosti podnikov.

Špecifickú pozornosť z dôvodu veľkosti vystavenia bánk aj koncentrácie si vyžaduje sektor komerčných nehnuteľností. Pozitívnou skutočnosťou je relatívne stabilný vývoj podielu neobsadených priestorov v kancelárskom segmente, v dôsledku čoho nebol vytvorený tlak na ceny. Navyše, hodnoty na úrovni 10 % sú v porovnaní s Prahou alebo Budapešťou na relatívne nízkej úrovni. V rezidenčnom segmente prevládali skôr negatívne trendy, keď predajnosť nových bytov už druhý štvrťrok po sebe medziročne poklesla, a to aj napriek pokračujúcemu poklesu cien.

Graf 21 Tržby v podnikovom sektore - porovnanie s predkrízovou úrovňou

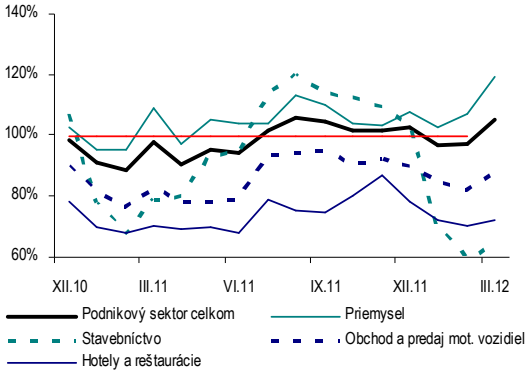

Zdroj: Štatistický úrad SR.
„predkrízová úroveň“ pre účely tohto grafu zahŕňa obdobie prvého polroka 2007 až prvého polroka 2008

Graf 22 Trh komerčných nehnuteľností

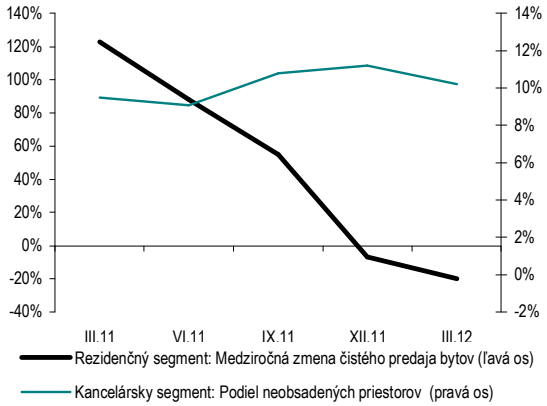

Zdroj: CBRE, Lexxus.

Ukazovatele podnikateľskej dôvery bez významnejšej zmeny

Kým koncom roka 2011 prevládali negatívne nálady spojené predovšetkým so suverénnou krízou v eurozóne, prvý štvrťrok 2012 sa niesol v mierne optimistickejšom duchu. Nezanedbateľným faktorom boli v tomto prípade dlhodobé refinančné operácie s ECB. Indexy podnikateľskej dôvery u našich hlavných obchodných partnerov ako aj na Slovensku však nezaznamenali výraznejšie zmeny a naďalej zaostávajú za hodnotami zo začiatku roka 2011. Podľa predbežných údajov aj v prvom štvrťroku 2012 pokračovalo mierne spomaľovanie dynamiky exportu, keď medziročný rast klesol zo 6,9 % v decembri 2011 na 5,3 % v marci 2012.

Graf 23 Indikátory ekonomického sentimentu vo vybraných odvetviach

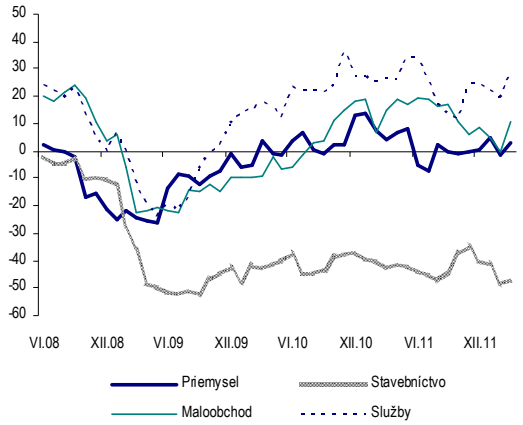

Zdroj: Štatistický úrad SR.

Graf 24 Tržby, export a podnikateľská dôvera

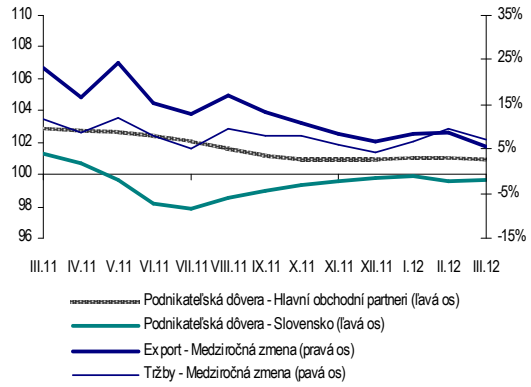

Zdroj: Štatistický úrad SR, OECD, vlastné výpočty.

Zvýšená dynamika v zlyhaných úveroch, kvalita portfólia ostáva stabilná

Z hľadiska kreditného rizika je pozitívny pokles úrokových mier, ktorý v prvom štvrťroku výrazne prispel k poklesu úverového zaťaženia podnikov. Na druhej strane je potrebné upozorniť na fakt, že aj pri aktuálnych historicky nízkych úrokových sadbách nastávajú v objeme zlyhaných úverov pomerne dynamické zmeny, predovšetkým vo veľkoobchode a v službách. V prvom štvrťroku sa tiež zastavil trend poklesu mier zlyhania úverov podnikom, čo sa týka počtu úverov, miery zlyhania v marci dokonca mierne vzrástli.

Odhliadnuc od relatívne veľkých pohybov, týkajúcich sa zlyhania úverov a následného čistenia portfólia, bola výsledná kvalita portfólia podnikových úverov v prvom štvrťroku 2012 skôr stabilná. Pre celkové straty z nesplácaných úverov je pozitívne, že miera krytia zlyhaných úverov opravnými položkami sa v poslednom období neznižovala, aj keď mierne zaostáva za predkrízovými hodnotami.

Graf 25 Úverové zaťaženie podnikového sektora

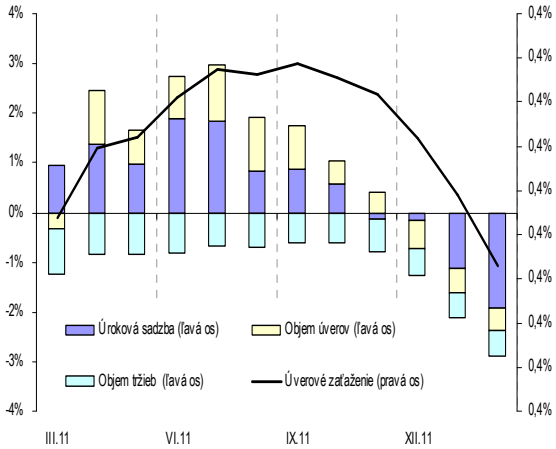

Zdroj: NBS, ŠÚ SR, vlastné výpočty

Graf 26 Zlyhané úvery a miery zlyhania v podnikovom sektore

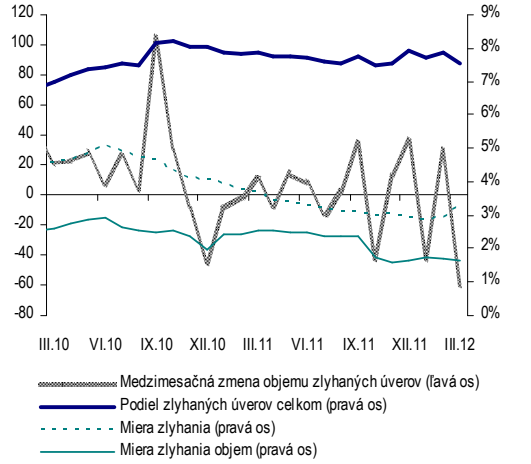

Zdroj: NBS.

Pokles objemu investícií do dlhopisov emitovaných zahraničnými subjektmi

Počas prvých troch mesiacov roka 2012 poklesol objem zahraničných štátnych dlhopisov v portfóliách slovenských bánk, objemy investícií do ostatných typov dlhopisov ostali bez

výraznejších zmien. Tento vývoj len ďalej posilnil význam slovenských štátnych dlhopisov a štátnych pokladničných poukážok na celkovom portfóliu dlhopisov bánk. Na konci marca tvorili tieto dlhopisy už vyše 85 % z celkového objemu dlhopisov.

Graf 27 Podiel investícií bánk do dlhopisov emitovaných vo vybraných krajinách na celkovom portfóliu dlhopisov

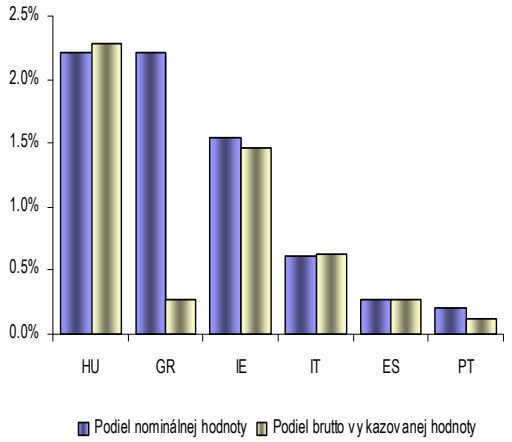

Zdroj: NBS.
50 % z nominálnej hodnoty gréckych štátnych dlhopisov tvorí tzv. warrant naviazaný na HDP Grécka. Keďže pri tomto finančnom nástroji nedôjde k výplate nominálnej hodnoty, reálne je nominálny podiel gréckych štátnych dlhopisoch na celkovom portfóliu nižší, na úrovni 1,1 %.

Graf 28 Objem emitovaných HZL

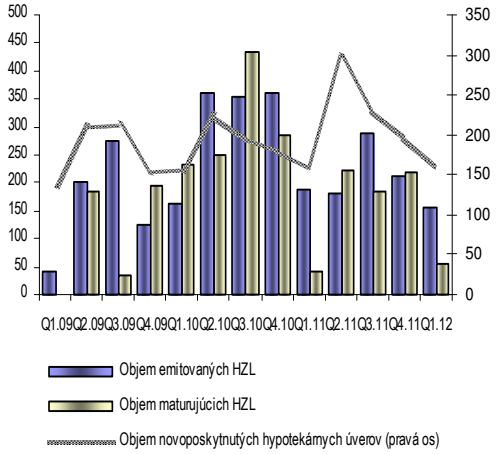

Zdroj: NBS.
Údaje sú v mil. EUR.

Emisie dlhopisov domácich bánk bez výraznejších zmien

Banky aj v prvom štvrťroku 2012 emitovali najmä hypotekárne záložné listy. Kým HZL emitovali tri banky v celkovej nominálnej hodnote 155 mil. EUR, iné dlhopisy emitovala len jedna banka v celkovej nominálnej hodnote 10 mil. EUR.

Zaujímavosťou je, že v prvom štvrťroku banky emitovali iba HZL s fixným kupónom. Rozhodnutie bánk emitovať dlhopisy s fixným kupónom bolo pravdepodobne na jednej strane ovplyvnené tým, že pomerne veľká časť (vyše 50 %) dlhopisov bola určená pre retailových, resp. nie kvalifikovaných investorov. Na druhej strane, pri súčasných nízkych hodnotách medzibankových sadzieb EURIBOR tlačených nadol neštandardnými operáciami ECB je možné očakávať počas životnosti HZL (splatnosť emisií sa pohybovala na úrovni 2 až 6 rokov) nárast týchto sadzieb. Fixné kupónové sadzby teda ponúkajú možnosť predísť budúcemu nárastu úrokových nákladov z týchto emisií. Okrem toho, na emisie vplývali zrejme aj dopytové faktory.

Priemerná maturita aj priemerná kupónová sadzba emisií sa vrátila po poslednom štvrťroku 2011 na hodnoty, ktoré sú v súlade s dlhodobejším správaním sa bánk.

Medzibankové operácie ovplyvnené najmä druhou aukciou trojročných LTRO

Po poklese objemu medzibankových operácií na konci roka 2011 pod vplyvom aukcie trojročných LTRO ECB nastal v prvých dvoch mesiacoch roka 2012 opätovný nárast, najmä pri operáciách so zahraničnými bankami na aktívnej strane. Nárast bol pritom spôsobený menším počtom bánk a ich operáciami v rámci vlastnej skupiny.

Graf 29 Vybrané položky medzibankových aktív a pasív

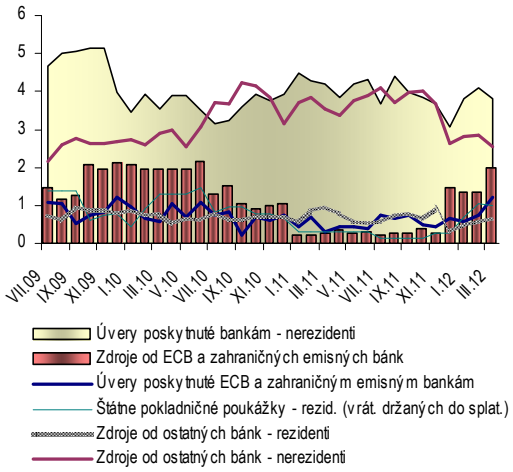

Zdroj: NBS.
Údaje sú v mld. EUR.
Na grafe sú znázornené objemy, ktoré boli v jednotlivých kategóriách bankami vykazované ku koncu jednotlivých mesiacov.

Graf 30 Úrokové sadzby na domácom medzibankovom trhu

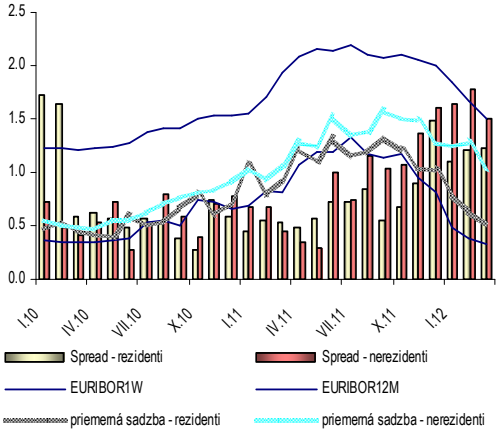

Zdroj: NBS.
Priemerná sadzba – nerezidenti označuje priemernú úrokovú sadzbu vypočítanú z medzibankových vkladov prijatých od nerezidentských bánk.
Priemerná sadzba – rezidenti označuje priemernú úrokovú sadzbu vypočítanú z medzibankových vkladov prijatých od rezidentských bánk.
Úrokové sadzby sú vypočítané zo stavu ku koncu jednotlivých mesiacov z krátkodobých prijatých úverov a vkladov do 1 roka v EUR.
Sadzby boli vypočítané ako priemer vážený objemom jednotlivých obchodov.
Údaje o úrokových sadzbách sú v percentách.
Spready boli vypočítané ako rozdiel úrokovej sadzby banky s najväčšou priemernou sadzbou a banky s najmenšou sadzbou.
V prípade nerezidentov boli z výpočtov spreadov vynechané údaje za J&T, keďže tieto priemerné sadzby sú dlhodobo nad úrovňou sektora.

V dôsledku uskutočnenia druhej aukcie trojročných LTRO ECB, ktorej sa zúčastnili aj niektoré slovenské banky a pobočky zahraničných bánk, nastal v marci ďalší nárast objemu zdrojov od ECB. Celkový objem zdrojov od ECB sa tak dostal na úrovne z druhej polovice roka 2009 a prvej polovice roka 2010, keď banky využili možnosť požičať si od ECB za výhodných podmienok na 1 rok. Podobne, ako v prípade aukcií ročných LTRO, aj prvej aukcie trojročných LTRO sa ale ukazuje, že tieto zdroje sa nedostali do domácej ekonomiky formou úverov poskytnutých domácnostiam alebo podnikom. Banky vo všeobecnosti použili tieto zdroje na splatenie svojich medzibankových záväzkov, postúpili ich ďalej v rámci vlastnej skupiny, uložili opätovne v ECB a v pomerne malej miere ich použili aj na nákup cenných papierov.

Vývoj implikovaných úrokových sadzieb na domácom medzibankovom trhu je naďalej v súlade s vývojom medzibankových sadzieb EURIBOR. Vyššia úroveň úrokových sadzieb ako aj vyšší spread v prípade operácií so zahraničnými bankami odráža skôr mierne vyššiu maturitu týchto operácií než vyššie kreditné prirážky, pričom naďalej sa väčšina týchto operácií uskutočňuje v rámci vlastnej skupiny.

4. FINANČNÁ POZÍCIA BANKOVÉHO SEKTORA

Ziskovosť v prvom štvrťroku 2012 medziročne spomalila, v porovnaní so štvrtým štvrťrokom 2011 však nenastali výraznejšie negatívne zmeny

Čistý zisk za prvý štvrťrok 2012 dosiahol hodnotu 142 mil. EUR, čo predstavuje medziročný pokles o 19 %. V prípade, ak by nebol v platnosti bankový odvod, tento pokles zisku by bol výrazne miernejší, približne na úrovni 5 %. Stratu vykázali dve banky a osem pobočiek zahraničných bánk. Medziročný pokles zisku zaznamenala aj skupina veľkých bánk.

K uvedenému medziročnému poklesu ziskovosti prispel predovšetkým nárast nákladov na kreditné riziko a pokles čistých neúrokových príjmov. Na druhej strane, pozitívny vplyv na ziskovosť mal rastúci čistý úrokový príjem zo sektora podnikov.

Pokles úrokových príjmov zo sektora retailu bol spojený predovšetkým so zmenou čistej úrokovej marže v tomto sektore, ktorá zaznamenala postupný pokles od začiatku roka 2010 (v štvrtom štvrťroku 2009 bola na úrovni 5,8 %, v prvom štvrťroku 2012 iba na úrovni 4,9 %). Tento pokles bol spôsobený nárastom nákladovosti vkladov aj poklesom výnosovosti úverov. V posledných dvoch štvrťrokoch bol navyše nárast úverov domácnostiam pomalší ako nárast vkladov z tohto sektora, čo tiež prispelo k negatívnemu tlaku na celkový objem čistých úrokových príjmov z tohto sektora.

Graf 31 Náklady na kreditné riziko a objem zlyhaných úverov v bankovom sektore

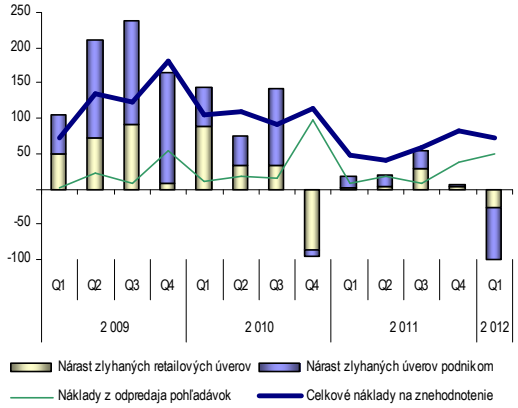

Údaje sú v mil. EUR.

Graf 32 Zmeny v štruktúre ziskovosti bankového sektora

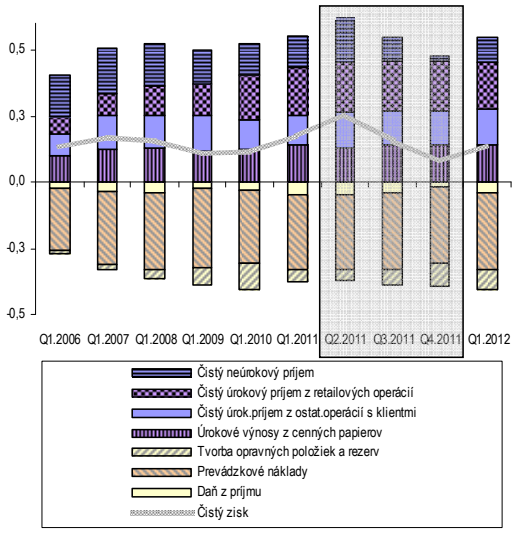

Údaje sú v mld. EUR.

Medziročný nárast čistých úrokových príjmov zo sektora podnikov bol spôsobený predovšetkým vývojom ešte v štvrtom štvrťroku 2010, keď sa vďaka pokračujúcemu nárastu výnosovosti úverov sprevádzanému poklesom nákladovosti vkladov z tohto sektora zvýšilo čisté úrokové rozpätie z tohto sektora z 3,3 % na 3,5 %. V prvom štvrťroku 2012 zostali hodnoty výnosovosti úverov aj nákladovosti vkladov v sektore podnikov stabilné, výraznejšie sa už nemenil ani celkový čistý úrokový príjem z tohto sektora.

Opätovné zhoršenie makroekonomickej situácie s rizikom poklesu ekonomickej aktivity v eurozóne sa prejavilo aj na vývoji nákladov na kreditné riziko na operácie s klientmi. Tie v prvom štvrťroku 2012 zostali na zvýšenej úrovni, na ktorú vzrástli ešte počas druhého polroka 2011, čo spôsobilo ich výrazný medziročný rast (až o 56 %). Hodnota v prvom štvrťroku však bola mierne nižšia ako hodnota v štvrtom štvrťroku 2011 a zároveň

nedosahovala hodnoty z krízového obdobia v rokoch 2009 a 2010. Celkové náklady na kreditné riziko za prvý štvrťrok dosiahli približne 0,2 % objemu pohľadávok voči klientom, pričom vo všetkých veľkých bankách bola táto hodnota do 0,3 %.

Nárast primeranosti vlastných zdrojov najmä vďaka pozitívnemu preceneniu dlhopisov na predaj a predbežnom rozhodnutí o ponechaní časti zisku

Primeranosť vlastných zdrojov počas prvého štvrťroka 2012 vzrástla z 13,3 % na 15,0 %, pričom minimálna hodnota bola 12,0 %. Priemerná hodnota ukazovateľa základných vlastných zdrojov bola na úrovni 13,9 %, pričom minimálna hodnota bola 9,9 %. Všetky banky tak spĺňali odporúčanie Útvaru dohľadu nad finančným trhom Národnej banky Slovenska na podporu stability slovenského bankového sektora zo dňa 16. januára 2012, ktoré odporúča bankám udržiavať hodnotu ukazovateľa základných vlastných zdrojov aspoň na úrovni 9 %.

Na náraste tohto ukazovateľa sa podieľalo najmä zvýšenie objemu vlastných zdrojov (o 9,3 %). Dôvodom bolo, že niektoré banky si už zaúčtovali do vlastných zdrojov časť zisku z minulého roka, ktorý si plánujú ponechať. Pozitívny vplyv na vlastné zdroje slovenského bankového sektora mal aj čistý nárast oceňovacích rozdielov, čo bolo spôsobené opätovným nárastom cien dlhopisov. Nárast oceňovacích rozdielov bol v objeme 3 % vlastných zdrojov. V menšej miere sa na náraste celkovej primeranosti vlastných zdrojov prejavil aj pokles objemu požiadavky na vlastné zdroje (o 2,2 %).